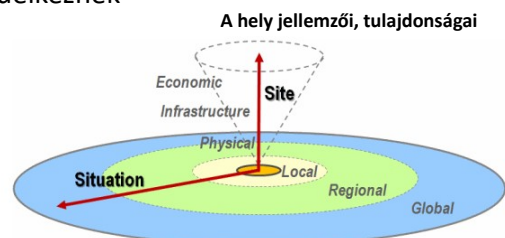

Hálózatológia

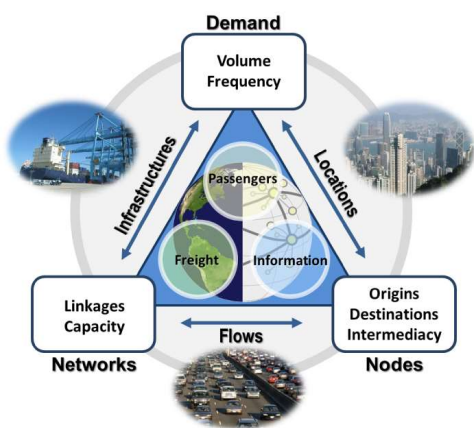
Közlekedési hálózatok
1. előadás

CSOMÓPONTOK SZINTJE

Funkcióval, saját tulajdonságokkal rendelkeznek

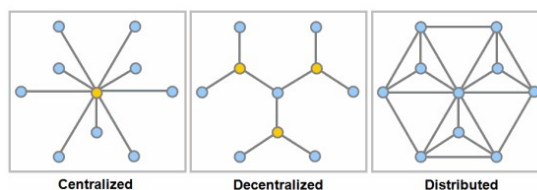

A hely kapcsolatrendszere

HÁLÓZAT SZINTJE

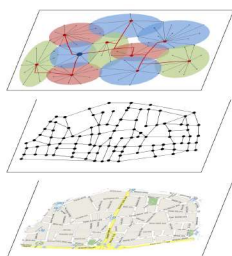
Meghatározó jellemző a struktúra és az irányultság

MEGKÖZELÍTÉS

Három, minőségében eltérő szint

- Csomópontok
- Hálózat
- Térség

TÉRSÉG SZINTJE

Csomópontok funkciógazdag világa építi fel

➔ A hálózat strukturálja a csomópontok közti viszonyokat

HÁLÓZAT FUNKCIÓJA

A csomópontok világát és az ebből felépülő térséget segítsen **versenyképessé** válni

HÁROM VERSENYKÉPESSÉG

1. Az egyes **hálózatokon** értelmezhető versenyképesség
2. Az egyes hálózatok **egymáshoz képesti** versenyképessége
3. A **gazdaság versenyképességére** kifejtett hatás

VERSENYKÉPESSÉG

- Csomópontok versenyképessége
- Térség versenyképessége

A CÉL

A hatékonyság és a versenyképesség **olyan arányainak** a kialakítása, amelyek az ország és az egyes régiók társadalmi-gazdasági **fejlődésének/versenyképességének** az elősegítése szempontjából **optimális**

Nem a hálózatok versenyképességének a növelése!

Közlekedési **hálózatok versenyképessége** és hatékonysága

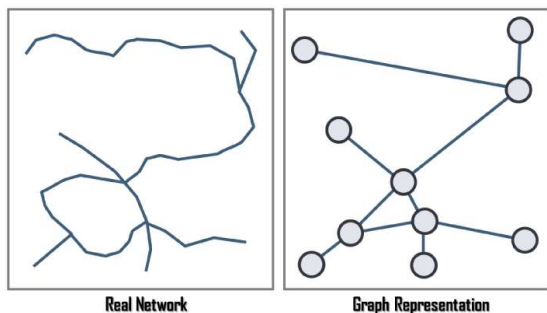
1. Magának a hálózatnak a versenyképessége
2. Mennyire képes elősegíteni a gazdaság versenyképességét

Sokféle értelmezés van

VERSENYKÉPESSÉG

Kínálati oldal:	Költség-hatékonyság
Keresleti oldal:	Jövedelem-hatékonyság

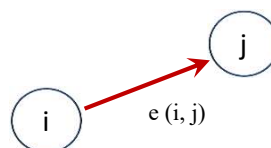
HÁLÓZAT REPREZENTÁCIÓJA

ÉL

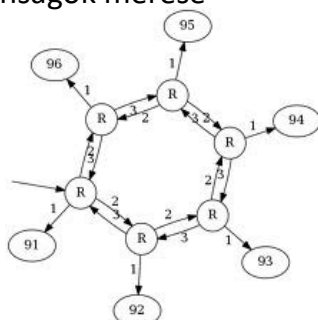
Lehet egy- vagy kétirányú

Csúcsok közötti közlekedési infrastruktúra és szolgáltatás absztrakt ábrázolása

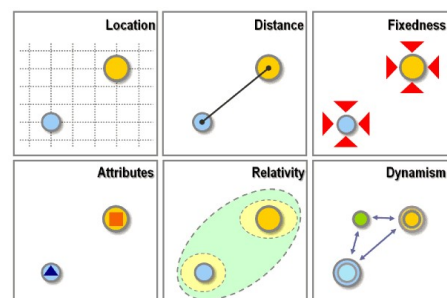

GRÁFELMÉLET

Hálózati tulajdonságok mérése

CSOMÓPONTOK TULAJDONSÁGAI

CSÚCS

Egy fizikai hely absztrakt ábrázolása

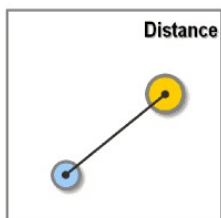
ELHELYEZKEDÉS

Tényleges térbeli pozíció, fizikai koordináták alapján

TÁVOLSÁG

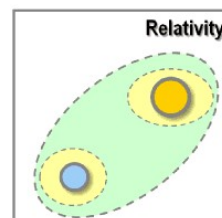
A tér sűrűlódása

Idő
Költség
Erőfeszítés
Hossz
Pszichológiai távolság

RELATIVITÁS

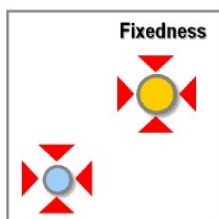
Minden helyet szélesebb összefüggésekben kell vizsgálni

Lokális, regionális vagy globális kontextus

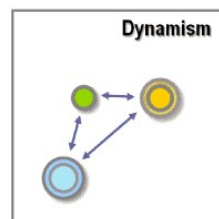
RÖGZÍTETTSÉG

Gazdasági, politikai és társadalmi feltételek változnak, de a földrajzi elhelyezkedés nem

DINAMIZMUS

A változások terjednek a hálózat mentén

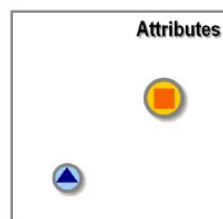

Egy hely tulajdonságainak megváltozása következtében változnak a hozzá kapcsolódó helyek tulajdonságai is

Egy új kapcsolat létesítése megváltoztatja a helyek tulajdonságait

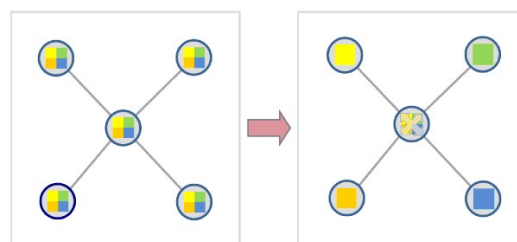
TULAJDONSÁGOK

A különböző helyekhez tartozó különböző tulajdonságok miatt keletkezik a közlekedési igény

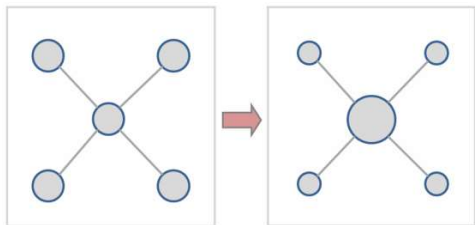
SPECIALIZÁCIÓ

A csomópontok funkciókat vesztenek

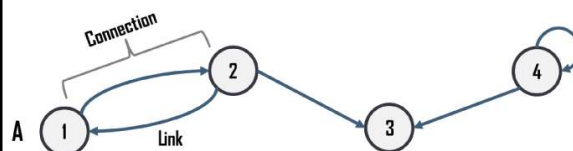

SZEGREGÁCIÓ

A központ egyre fontosabbá válik a többi csomópont rovására

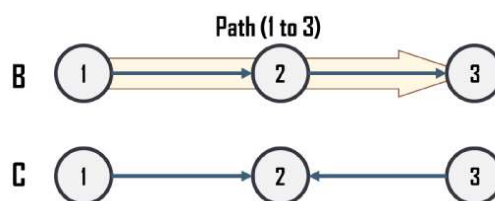

KAPCSOLAT

HÁLÓZAT TULAJDONSÁGAI

ÚT

ÉL

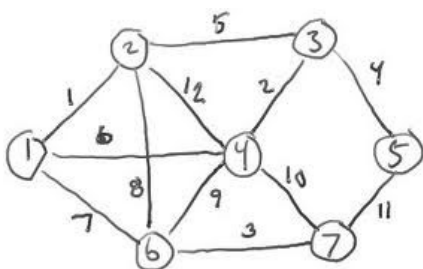
Fizikai és minőségi tulajdonságok

'Sűrűség'

Költség, távolság

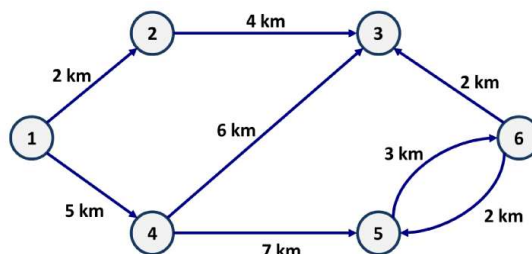
Elérhetőség

Agglomeráció

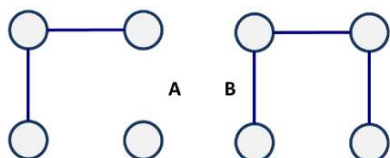
HOSSZ

A hosszt nem csak távolságként definiálhatjuk!

ÖSSZEFÜGGŐSÉG

A hálózat összefüggő, ha mindenhonnan mindenhova el lehet jutni

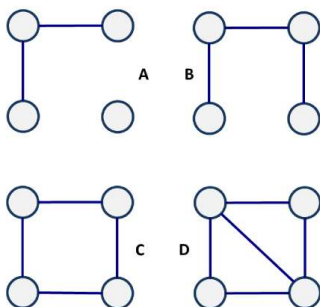
HÁLÓZATI MUTATÓK

Hatékonyság értékelése

BÉTA-INDEX

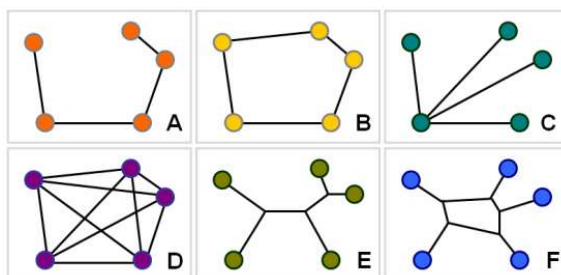
Összefüggőség egyik mértéke

$$\beta = \frac{e}{v}$$

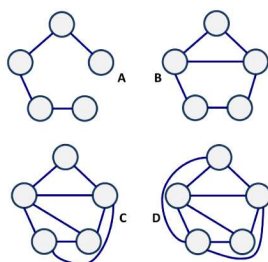
	e	v	Beta
A	2	4	0.5
B	3	4	0.75
C	4	4	1.0
D	5	4	1.25

AZONOS PONTOK KÜLÖNBÖZŐ STRUKTÚRÁBAN VALÓ ÖSSZEKÖTÉSE

GAMMA-INDEX

Összefüggőség egy másik mértéke

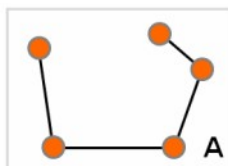
Hatékonyan kifejezhető vele a hálózat időbeli fejlődése

$$\gamma = \frac{e}{3(v-2)}$$

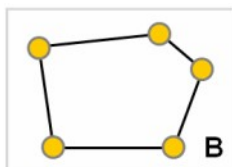
	e	3(v-2)	Gamma
A	4	9	0.44
B	6	9	0.66
C	8	9	0.88
D	9	9	1.0

LINEÁRIS FELFÚZÁS

Élek szála minimális: **n-1**

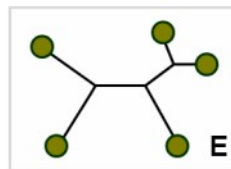
Gyakorlati szempontból nagyobb csomópontszám esetén nem jön számításba

ZÁRT KERETÉlek száma: **n** Leghosszabb út: **$n/2$**

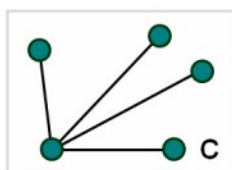
Gyakorlati szempontból nagyobb csomópontszám esetén nem jön számításba

STEINER-FA

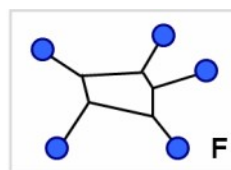
Minimális hosszúságú összes kiépített hálózat

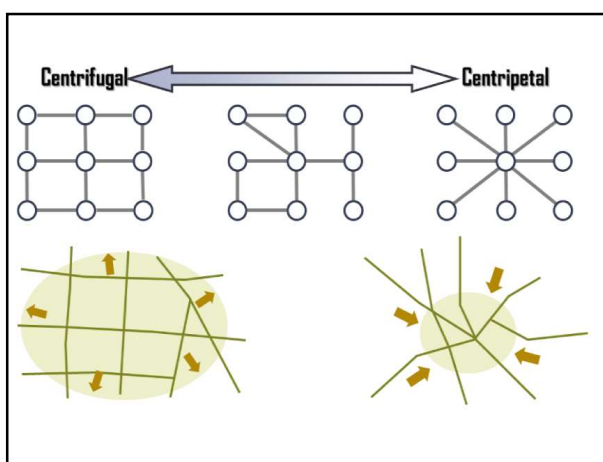
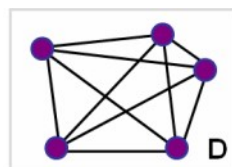
Az összekötendő pontok között alakulnak ki előnyös logisztikai helyzetű pontok

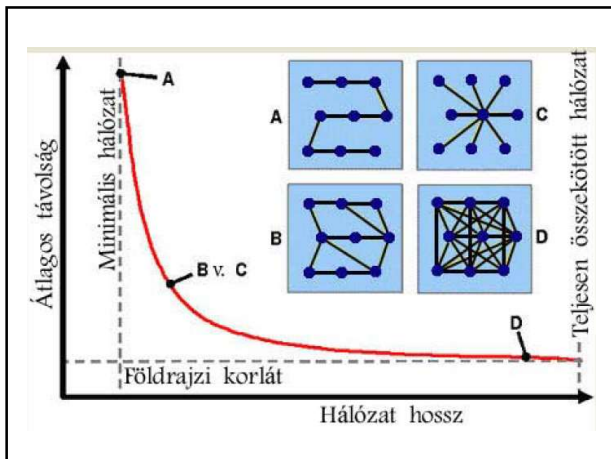
EGY SÚLYPONTÉlek száma: **$n-1$** Leghosszabb út: **2****UTAZÓ ÜGYNÖK HÁLÓZAT**

Körutazások szempontjából optimalizált hálózat

Előnyös logisztikai helyzetű pontokat tartalmazó belső keret

BÁRHONNAN BÁRHOVAÉlek száma: **$n \cdot (n-1) / 2$** Leghosszabb út: **1**

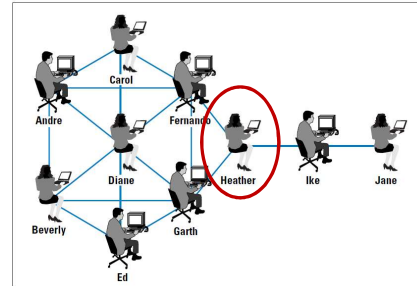

KAPU

Csak rajta keresztül van kapcsolat

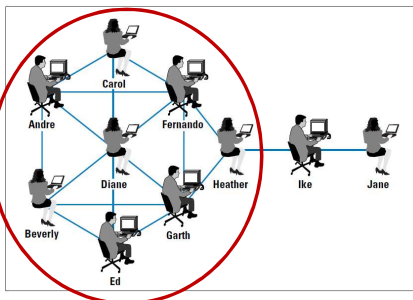
Fontos hálózati szerepe van

Kritikus tönkmenetel szempontjából!

KLASZTER

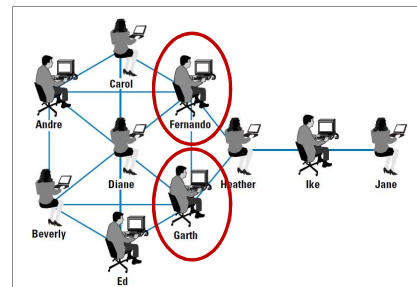
Szorosabb kapcsolatban álló csúcsok csoportja

ELOSZTÓPONT

Fontos minőségi hálózati szerepe van

Közel vannak mindenkihez

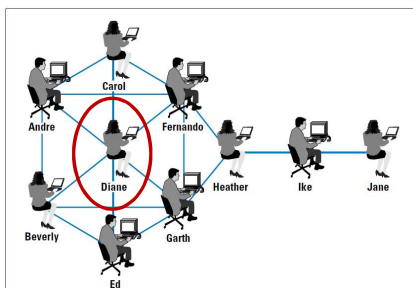

KÖZPONT

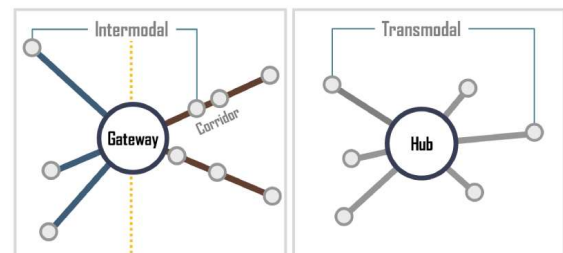
Legtöbb közvetlen kapcsolat

Itt csak a saját klaszteréhez kapcsolódik!

Hálózati szempontból nem túl fontos!

ELOSZTÓPONT

KRITIKUS HELYEK

Zavarok valószínűség nagy és következménye jelentős

Maga a forgalom okozza a zavarokat!

TÉRSÉGI SZERKEZET

HÁLÓZATI HIERARCHIA

Funkció szerint szétválasztott hálózati rétegek

A csomópontok az egyes elemi hálózatok közötti kapcsolatot is szolgálják

Közút

- Gyorsforgalmi utak
- Főutak
- Gyűjtőutak
- Mellékutak

Vasút

- Transzkontinentális főhálózat
- Transzkontinentális kiegészítő vonalak
- Belföldi fővonalak
- Mellékvonalak

TÉRSÉG KAPCSOLATRENDSZERE

Térség és saját határvonala közötti kapcsolat

Egyensúly az erős külső kapcsolatok és a belső hálózatok folyamatos erősítése között

Külső érdekből megépített kapcsolatok nem képesek szolgálni az ország belső fejlődését

KÖZLEKEDÉSI RENDSZEREK KÖZÖTTI KAPCSOLAT

Hálózati szerep szerinti kapcsolatra ügyelni kell!

Liszt Ferenc repülőtér és Budapest kapcsolata

Heathrow repülőtér és London kapcsolata

TÉRSÉG HATÁRAI

Belső szabályok, struktúrák és funkciók hatóköre

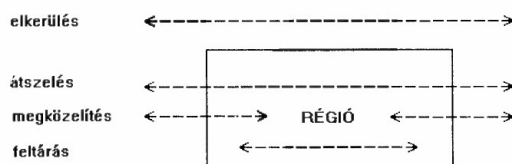
Eltérő funkciókhoz eltérő határok tartozhatnak

Fokozatos átmenet a határfunkcióknál

Elmosódott határok

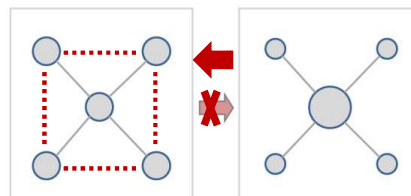
TÉRSÉG KAPCSOLATRENDSZERE

SOKOLDALÚ BELSŐ KAPCSOLATRENDSZER

Csökkenti a térség kiszolgáltatottságát

A térség központja és a térség többi része közötti esélyegyenlítésre is szükség van

FELTÁRTSÁG

A közlekedési kiinduló és végpontok világa prosperáljon

A fizikai hálózat kiépítése nem hozza létre a belső aktivitást, de a hiánya meg tudja azt akadályozni

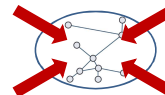
MEGKÖZELÍTHETŐSÉG

Alapvető fontosságú a megközelíthetőség sokirányúsága

A belső kapcsolatok fontosságát nem a külső megközelíthetőséggel szemben hangsúlyozzuk!

A CÉL:

a belső struktúra legyen alkalmas az érkező javak és hatások felszívására

BELSŐ STRUKTÚRA

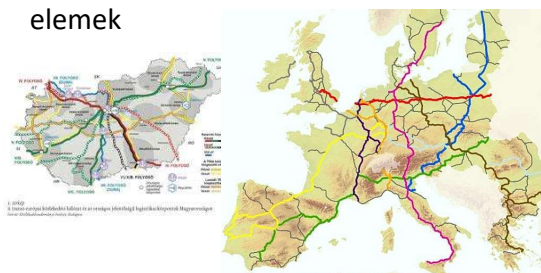
Meghatározó az adott térség életképessége szempontjából

Egyutas kérszerkapcsolatok helyett sokirányú kapcsolati háló

NAGYLÉPTÉKŰ GERINCKAPCSOLATOK

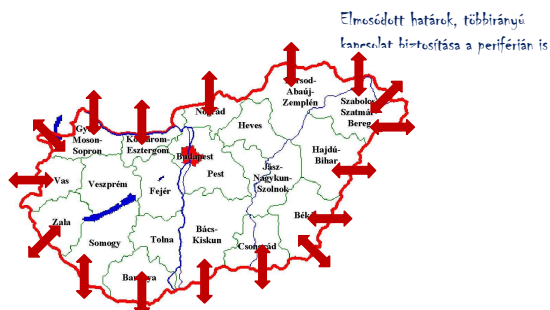
Térségek egymás közötti fő áramlatait biztosító, nagyobb léptékű kapcsolati elemek

SZOMSZÉDSÁGI KAPCSOLATOK

Belső feltáró hálózat meghosszabbítása

2

KÜLSŐ KAPCSOLATRENDSZER FEJLESZTÉSE

➡ Mi az a mérték, amit a belső struktúra még **elvisel**?

➡ Milyen **fejlesztésekkel**, **korlátozásokkal** érhető el, hogy a belső struktúra lépést tudjon tartani?

AZ ÚT (KAPCSOLAT) MINDIG AZ ERŐSEBB POZÍCIÓJÁT ERŐSÍTI!

A hatások szimmetriája vagy aszimmetriája az összekapcsolt térségek fejlettségi különbségétől függ!

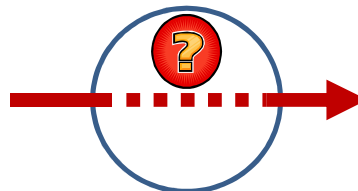

A térségeket összekapcsoló gerincutak kiépítése birudalmi hatalomgyakorlási tényezőként jelentkezik

ÁTSZELŐSÉG, ELKERÜLHETŐSÉG

Az érintett térségnek élni kell tudnia a tranzitcsatorna nyújtotta lehetőségekkel

Átmegy a forgalom, vagy meg is áll?

FEJLETT ÉS FEJLETLEN TÉRSÉGEK ÖSSZEKÖTÉSE

a kapcsolat javulásából származó előnyök eloszlása **kifejezetten hátrányos** lehet a **fejletlen** térség számára

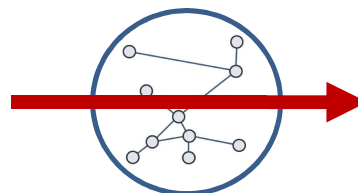
Gyarmatisítás

Helyi gazdaság egészétől elszakadó enkláv-térségek jönnek létre (Katalónia, Észak-Olaszország...)

TRANZIT ÁTVEZETÉSE

A belső struktúrával kapcsolatba nem kerülő áramlatot a belső viszonyok minimális megzavarásával kell átvezetni a térségen

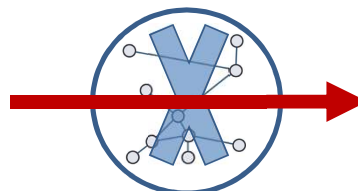
EGY TÉRSÉG ÉS KÖRNYEZETE VISZONYA

- ➡ Burok
- ➡ Medence
- ➡ Átjáróház

ÁTJÁRÓHÁZ

Nincs szerepe a belső struktúrának

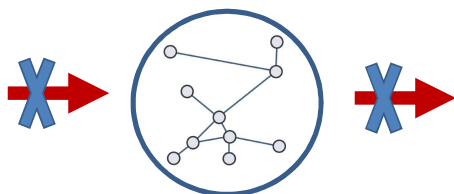
Minden az érzéket szolgálja ki

BUROK

Külső kapcsolatok nélküli térség

A belső struktúrának semmilyen kapcsolata nincs a külvilággal

A KÖZLEKEDÉS FEJLESZTÉSE SORÁN
MINDIG

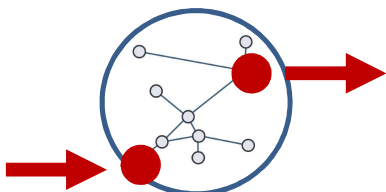
HÁLÓZATBAN

GONDOLKODJUNK!

MEDENCE

Világosan megkülönböztethető határvonal,
ami azonban nem jelent teljes elzártságot

Kapuk tesszik lehetővé a kapcsolatot

A FÉLÉV MENETE

Előadó:

- dr. Kisgyörgy Lajos
– kisgyorgy@uvt.bme.hu
- dr. Bocz Péter
– bocz@uvt.bme.hu

Honlap

- www.epito.bme.hu/uvt

ELŐADÁS

összefüggések elmagyarázása
folyamatok szemléltetése

A TÁRGY CÉLJA, hogy...

- ... megismertesse az alapfogalmakat
- ... elmagyarázza az alapvető összefüggéseket
- ... megismertesse az egyes közlekedési módok hálózati szerepét, jellemzőit
- ... bemutassa a hálózati szerkezeteket
- ... ismertesse a hálózatok kiértékelésének, elemzésének menetét

MEGTANULTAK ELLENŐRZÉSE

ellenőrző dolgozat
zárthelyi dolgozat

MIRŐL LESZ SZÓ A FÉLÉV SORÁN?

Közlekedési szerkezetek kialakulása

Vasúti hálózatok

Közüti hálózatok

Városi hálózatok

FELKÉSZÜLÉS

- elektronikus jegyzet és anyagok
www.epito.bme.hu/uvt
- előadások anyaga és saját jegyzet
- **The Geography of Transport Systems**
<https://transportgeography.org/>
- dr. Erdősi Ferenc művei

DOLGOZATOK

elsajátított ismereteknek és az
összefüggések megértésének a
számonkérése

Ábrák és rajzok is
tartoznak hozzá !!!

**SOK SIKERT
KÍVÁNOK!**

ELMÉLETI ZÁRTHELYI DOLGOZAT**33%**

- 6. hét
- 10. hét
- 14. hét

ELŐADÁSON**1. PÓTLÁS**

- Pótlási héten

2. PÓTLÁS

- Pótlási héten

ÉRTÉKELES**33%**

A dolgozat során
elért pontszám alapján

A dolgozat 15 pontot ér

Pontszám	Jegy
0 - 7	1
8 - 9	2
10 - 11	3
12 - 13	4
14 - 15	5

